

پژوهشکده شورای نگهبان

اصول قانون اساسی

در سه تو نظرات شورای نگهبان

عنوان

اصل یکصد و شصت و هشتم

شماره مسلسل: ۱۳۹۶۰۰۹۴

تاریخ: ۱۳۹۶/۰۹/۲۳

یژوهشکده شورای نگهبان

شناسنامه

عنوان:

اصول قانون اساسی در پرتو نظرات شورای نگهبان

اصل یکصد و شصت و هشتم

تدوین:

محمد فتحی

ناظر علمی:

کاظم کوهی

شماره مسلسل: ۱۳۹۶۰۰۹۴

تاریخ انتشار: ۱۳۹۶/۰۹/۲۳

فهرست مطالب

- ۲..... اصل یکصد و شصت و هشتم
- ۲..... ۱- نظرات شورای نگهبان در خصوص مصوبات مجلس شورای اسلامی
- ۲..... ۱-۱. لایحه استخدامی وزارت اطلاعات
- ۳..... ۲-۱. طرح جرایم سیاسی
- ۵..... ۳-۱. طرح هیئت منصفه
- ۶..... ۴-۱. طرح نحوه فعالیت احزاب و گروه‌های سیاسی
- ۷..... ۲- نظرات شورای نگهبان در خصوص اساسنامه‌های مصوب هیئت وزیران
- ۷..... ۳- نظرات تفسیری و مشورتی شورای نگهبان
- ۷..... ۴- نظرات شورای نگهبان در پاسخ به استعلامات اشخاص حقیقی و حقوقی
- ۷..... ۵- تذکرهای ارشادی و قانونی شورای نگهبان

اصل یکصد و شصت و هشتم

رسیدگی به جرایم سیاسی و مطبوعاتی علنی است و با حضور هیئت منصفه در محاکم دادگستری صورت می‌گیرد. نحوه انتخاب، شرایط، اختیارات هیئت منصفه و تعریف جرم سیاسی را قانون بر اساس موازین اسلامی معین می‌کند.

۱- نظرات شورای نگهبان در خصوص مصوبات مجلس شورای اسلامی

۱-۱- نظر شماره ۲۷۸ مورخ ۱۳۷۴/۲/۱۸ شورای نگهبان در خصوص لایحه استخدامی وزارت اطلاعات مصوب ۱۳۷۴/۱/۲۷ مجلس شورای اسلامی

۱-۱-۱- ارجاع رسیدگی به جرایم مذکور در تبصره ماده (۴۸) و ماده (۷۱)، مغایر اصل ۱۷۲ قانون اساسی و ماده (۸۴) مغایر اصول ۱۶۸ و ۱۷۲ قانون اساسی شناخته شد.^(۱)

۱. ماده ۴۸- در صورتی که مستخدم وزارتخانه بدون اطلاع یا اخذ مرخصی، در محل خدمت خود حاضر نشود، غایب محسوب شده و پرونده وی جهت رسیدگی به هیئت رسیدگی به تخلفات اداری احاله می‌شود.

تبصره- در صورتی که غیبت غیرموجه مستخدم پانزده روز متوالی به طول انجامد به تشخیص هیئت رسیدگی به تخلفات اداری به سازمان قضایی نیروهای مسلح معرفی و حسب مورد به مجازات حبس از یک تا سه سال محکوم می‌شود. صدور حکم براءت مانع از رسیدگی هیئت به تخلفات اداری نخواهد بود.
ماده ۴۹- ...

ماده ۷۱- مستخدمین وزارتخانه اعم از شاغلین و بازنشستگان و منفصلین از خدمت مکلفند هنگام خروج از کشور از وزارتخانه مجوز لازم را اخذ نمایند. در غیر این صورت تخلف به عنوان لغو دستور محسوب گردیده و پس از معرفی به سازمان قضایی نیروهای مسلح، مفاد ماده (۲۳) قانون مجازات جرایم نیروهای مسلح در مورد آنها اجرا خواهد شد.
تبصره- اخذ مجوز خروج از کشور برای بازنشستگان و منفصلین از خدمت وزارتخانه برای مدت دو سال از شروع بازنشستگی و انفصال الزامی است.
ماده ۷۲- ...

ماده ۸۴- رسیدگی به اتهامات امنیتی و سیاسی مستخدمین وزارتخانه، به عهده سازمان قضایی نیروهای مسلح است.

تبصره- در سایر موارد، جرایم عمومی مستخدمین در دادگاه‌های عمومی رسیدگی می‌شود.

مصوبه اصلاحی (نهایی) مورخ ۱۳۷۴/۳/۳۱ مجلس به منظور رفع ایراد شورا:

ماده ۴۸- در صورتی که مستخدم وزارتخانه بدون اطلاع یا اخذ مرخصی در محل خدمت خود حاضر نشود، غایب محسوب شده و پرونده وی جهت رسیدگی به هیئت رسیدگی به تخلفات اداری احاله می‌شود.

۲-۱. نظر شماره ۸۰/۲۱/۱۶۲۲ مورخ ۱۳۸۰/۴/۲ شورای نگهبان در خصوص طرح

جرایم سیاسی مصوب ۱۳۸۰/۳/۸ مجلس شورای اسلامی

۱-۲-۱- اطلاق ماده (۱)^(۱)، خلاف شرع و مغایر اصول ۴، ۲۴، ۲۶، ۲۷ و ۱۶۸

قانون اساسی می‌باشد.

۲-۲-۱- اطلاق ماده (۲) و بندهای آن و تبصره و بندهای (الف) و (ب) آن،^(۲)

خلاف شرع و مغایر اصول ۴، ۲۴، ۲۶، ۲۷ و ۱۶۸ قانون اساسی تشخیص داده شد.

۳-۲-۱- اطلاق ماده (۵)^(۳)، خلاف شرع و همچنین مغایر اصل (۱۶۸) قانون

اساسی شناخته شد.

۴-۲-۱- تبصره ماده (۶)^(۴) مغایر اصل (۱۶۸) قانون اساسی شناخته شد.

→

تبصره- در صورتی که غیبت غیرموجه مستخدم پانزده روز متوالی به طول انجامد به تشخیص هیئت رسیدگی به تخلفات اداری به محاکم صالحه قضایی معرفی و حسب مورد به مجازات حبس از یک تا سه سال محکوم می‌شود. صدور حکم برائت مانع از رسیدگی هیئت رسیدگی به تخلفات اداری نخواهد بود.

ماده ۴۹- ...

ماده ۷۱- مستخدمین وزارتخانه اعم از شاغلین و بازنشستگان و منفصلین از خدمت مکلفند هنگام خروج از کشور از وزارتخانه مجوز لازم را اخذ نمایند. در غیر این صورت تخلف به عنوان لغو دستور محسوب گردیده و پس از معرفی به محاکم صالحه قضایی، مفاد ماده (۲۳) قانون مجازات جرایم نیروهای مسلح در مورد آنها اجرا خواهد شد.

تبصره- ...

ماده ۸۴- رسیدگی به اتهامات امنیتی و سیاسی مستخدمین وزارتخانه، به عهده محاکم صالحه قضایی است.

تبصره- ...

۱. برای آگاهی تفصیلی نسبت به مستندات قانونی این نظر، رجوع کنید به همین مجموعه ذیل اصل چهارم، شماره ۱-۳-۱.

۲. برای آگاهی تفصیلی نسبت به مستندات قانونی این نظر، رجوع کنید به همین مجموعه ذیل اصل چهارم، شماره ۱-۳-۳.

۳. ماده ۵- رسیدگی به اتهام شرکا و معاونان در جرم سیاسی مطابق این قانون خواهد بود.

مصوبه اصلاحی (نهایی) مورخ ۱۳۸۱/۹/۲۵ مجلس به منظور رفع ایراد شورا:

[ماده (۵) حذف گردید].

۴. ماده ۶- تشخیص سیاسی یا غیرسیاسی بودن جرم انتسابی با دادگاهی است که پرونده به آن ارجاع گردیده است.

تبصره- در صورتی که متهم یا وکیل وی به تشخیص دادگاه اعتراض کنند و مدعی باشند که اتهام وارده

←

۱-۲-۵- در بند (ث) ماده (۱۴)،^(۱) عدم ذکر وثاقت در مواردی که وثاقت شرط

→

از نوع اتهامات مربوط به جرایم سیاسی است، به این اعتراض در همان دادگاه با حضور هیئت منصفه خارج از نوبت رسیدگی می‌شود و در صورتی که نظر هیئت منصفه بر سیاسی بودن اتهام وارد باشد، دادگاه نظر هیئت منصفه را رعایت خواهد کرد

مصوبه اصلاحی (نهایی) مورخ ۱۳۸۱/۹/۲۵ مجلس به منظور رفع ایراد شورا:
[ماده (۶) حذف گردید.]

۱. ماده ۱۴- اعضای هیئت منصفه باید دارای شرایط زیر باشند:

الف- متدین به دین مقدس اسلام و یا یکی از ادیان رسمی کشور مصرح در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران

ب- تابعیت ایران

پ- داشتن حداقل (۳۰) سال سن

ت- داشتن حداقل مدرک تحصیلی دیپلم و یا معادل آن از علوم حوزوی

ث- حُسن شهرت

ج- نداشتن سابقه محکومیت کیفری که طبق قانون موجب سلب حقوق اجتماعی باشد.

چ- نداشتن نفع معنوی و مادی شخصی و حزبی و اجتماعی در محکومیت یا برائت.

مصوبه اصلاحی مورخ ۱۳۸۱/۹/۲۵ مجلس به منظور رفع ایراد شورا:

ماده ۹- اعضای هیئت منصفه باید دارای شرایط زیر باشند:

الف- متدین به دین مقدس اسلام

ب- تابعیت ایران

پ- داشتن حداقل (۳۰) سال سن

ت- داشتن حداقل مدرک تحصیلی دیپلم و یا معادل آن از علوم حوزوی

ث- نداشتن سابقه محکومیت کیفری که طبق قانون موجب سلب حقوق اجتماعی باشد.

ج- نداشتن نفع معنوی و مادی شخصی و حزبی و اجتماعی در محکومیت یا برائت.

نظر شماره ۸۱/۳۰/۲۲۲۷ مورخ ۱۳۸۱/۱۰/۱۹ شورای نگهبان در خصوص طرح جرایم سیاسی مصوب ۱۳۸۱/۹/۲۵ مجلس شورای اسلامی:

در بند (ث) ماده (۱۴) قبلی، عبارت حُسن شهرت که حذف گردیده ایراد نداشته است، بلکه عدم ذکر وثاقت که شامل رازداری نیز می‌شود اشکال داشته است؛ لذا ایراد شرعی و قانون اساسی بند (۱۳) قبلی [= ایراد مذکور در بند ۱-۲-۵- فوق‌الذکر]، از این جهت کماکان به قوت خود باقی است.

با عنایت به اظهار نظر شماره ۸۱/۳۰/۲۲۲۷ مورخ ۱۳۸۱/۱۰/۱۹ شورای نگهبان مبنی بر برطرف نشدن برخی از ایرادهای شورای نگهبان نسبت به این مصوبه و با توجه به اصرار مجلس بر مصوبه خویش، این مصوبه به مجمع تشخیص مصلحت نظام ارجاع شد.

مصوبه مورخ ۱۳۸۴/۱۲/۸ مجمع تشخیص مصلحت نظام:

جناب آقای دکتر حداد عادل

←

می‌باشد، خلاف موازین شرع و مغایر اصل (۱۶۸) قانون اساسی تشخیص داده شد.

۳-۱. نظر شماره ۸۰/۲۱/۳۰۳۰ مورخ ۱۳۸۰/۱۰/۱۸ و نظر شماره ۸۱/۳۰/۶۰۳ مورخ ۱۳۸۱/۳/۷ شورای نگهبان در خصوص طرح هیئت منصفه^(۱) مصوب ۱۳۸۰/۱۰/۳ و ۱۳۸۱/۲/۱۵ مجلس شورای اسلامی

۱-۳-۱- در ماده (۱)^(۲) اگر مراد این است که رسیدگی به جرایم سیاسی و مطبوعاتی روحانیون «با حضور هیئت منصفه و به صورت علنی» لازم نیست، این ماده خلاف اصل ۱۶۸ قانون اساسی است و در صورتی که اطلاق آن شامل روحانیون نیز می‌گردد، چون حضرت امام (ره) و مقام معظم رهبری «مدظله‌العالی» با اعمال ولایت فقیه رسیدگی به جرایم آنان را در دادگاه ویژه روحانیت لازم دانسته‌اند و این دادگاه جزء محاکم دادگستری نیست، لذا ماده (۱) خلاف موازین شرع و اصل ۵۷ قانون اساسی شناخته می‌شود.

۱-۳-۲- در ماده (۴)^(۳) چون شرایط اعتقاد و التزام عملی به اسلام و ولایت مطلقه

→

رئیس محترم مجلس شورای اسلامی

... با عنایت به تکلیف قوه قضائیه در تهیه لایحه برای «تعریف جرم سیاسی و تفکیک آن از سایر جرایم در قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی جمهوری اسلامی ایران» (بند «و» ماده ۱۳۰)، بررسی موضوع اختلافی مزبور متوقف گردید.

۱. گفتنی است این طرح ابتدا با عنوان «طرح تشکیل هیئت منصفه» به مجلس تقدیم شده است، لیکن عنوان آن، هنگام بررسی در مجلس تغییر کرده است.

۲. برای آگاهی تفصیلی نسبت به مستندات قانونی این نظر، رجوع کنید به همین مجموعه، ذیل اصل پنجاه و هفتم، شماره ۱-۵۰-۱.

۳. ماده ۴- اعضای هیئت منصفه باید دارای شرایط زیر باشند:

۱- تابعیت جمهوری اسلامی ایران

۲- مسلمان بودن

۳- حداقل سی سال سن

۴- عدم محرومیت از فعالیت‌های اجتماعی

۵- داشتن حداقل مدرک دیپلم متوسطه یا معادل آن در علوم حوزوی.

مصوبه اصلاحی (نهایی) مورخ ۱۳۸۱/۱/۱۸ مجلس به منظور رفع ایراد شورا:

ماده ۴- اعضای هیئت منصفه باید دارای شرایط زیر باشند:

۱- تابعیت جمهوری اسلامی ایران

۲- مسلمان بودن

۳- التزام عملی به قانون اساسی

←

فقیه لحاظ نشده و نتیجتاً مستلزم تجویز عضویت افراد فاقد این شرایط می‌شود، خلاف موازین شرع و مغایر ذیل اصل یکصد و شصت و هشتم قانون اساسی شناخته شد.

۳-۳-۱- اطلاق یا عموم ماده (۱۴)^(۱) در مواردی که شامل جرم می‌باشد، خلاف موازین شرع و مغایر بند (۹) اصل سوم و ذیل اصل یکصد و شصت و هشتم قانون اساسی شناخته شد.

۴-۱- نظر شماره ۹۴/۱۰۲/۱۴۳۵ مورخ ۱۳۹۴/۳/۳۱ شورای نگهبان در خصوص طرح نحوه فعالیت احزاب و گروه‌های سیاسی مصوب ۱۳۹۴/۳/۶ مجلس شورای اسلامی

۱-۴-۱- در تبصره (۳) ماده (۱۹)^(۲) عبارت «به تشخیص قوه قضائیه» ابهام دارد؛

→

- ۴- حداقل سی سال سن
- ۵- عدم محرومیت از فعالیت‌های اجتماعی
- ۶- داشتن حداقل مدرک دیپلم متوسطه یا معادل آن در علوم حوزوی.
۱. برای آگاهی تفصیلی نسبت به مستندات قانونی این نظر، رجوع کنید به همین مجموعه، ذیل اصل سوم، شماره ۱-۶۲-۲.
۲. ماده ۱۹- احزاب سیاسی که دارای پروانه فعالیت نهایی هستند در صورتی که مرتکب تخلفات مذکور در ماده (۱۸) شوند، کمیسیون احزاب متناسب با موارد تخلف یک یا چند مورد از موارد زیر را اعمال می‌کند:
- ۱- تذکر شفاهی
- ۲- تذکر کتبی با ذکر دلیل و تعیین تخلف با قید محرمانه
- ۳- اخطار و اعلان از رسانه‌ها
- ۴- محرومیت از تمام یا بخشی از یارانه‌ها و کمک‌های دولتی
- ۵- تعلیق فعالیت حزب حداکثر به مدت سه ماه
- ۶- توقیف پروانه به مدت سه ماه تا یک سال
- ۷- توقیف پروانه فعالیت و تقاضای انحلال از دادگاه.
- تبصره ۱- ...
- تبصره ۳- رسیدگی به تخلفات منجر به اعمال بند (۷) این ماده و تقاضای انحلال در دادگاه صالح، به تشخیص قوه قضائیه و صرفاً با حضور هیئت منصفه موضوع اصل یکصد و شصت و هشتم (۱۶۸) قانون اساسی صورت می‌پذیرد.
- مصوبه اصلاحی (نهایی) مورخ ۱۳۹۴/۸/۱۰ مجلس به منظور رفع ایراد شورا:
- در تبصره (۳) ماده (۱۹)، عبارت «در مواردی که جرم مربوطه عنوان جرائم سیاسی را داشته باشد» پس از عبارت «دادگاه صالح»، اضافه می‌شود.

پس از رفع ابهام، اظهار نظر خواهد شد. همچنین اطلاق حضور هیئت منصفه نسبت به همه جرایم، مغایر اصل ۱۶۸ قانون اساسی شناخته شد.

۲- نظرات شورای نگهبان در خصوص اساسنامه‌های مصوب هیئت وزیران

۳- نظرات تفسیری و مشورتی شورای نگهبان

۴- نظرات شورای نگهبان در پاسخ به استعلامات اشخاص حقیقی و حقوقی

۵- تذکرات ارشادی و قانونی شورای نگهبان

امام خمینی (ره):

و از شورای محترم نگهبان می‌خواهم و توصیه می‌کنم، چه در نسل حاضر و چه در نسل های آینده که با کمال وقت و قدرت و ظایف اسلامی و ملی خود را اِلا و تحت تاثیر بیچ قدرتی واقع نشوند و از قوانین مخالف با شرع مطرو و قانون اساسی بدون بیچ ملاحظه ای جلوگیری نمایند.

(صحیفه امام ج ۲۱، ص ۴۲۲)

آدرس: تهران، خیابان شهید سپهبد قرنی،
کوچه شهید دهقانی نیا (خسرو سابق)، پلاک ۱۲
صندوق پستی: ۱۴۶۳ - ۱۳۱۴۵
تلفکس: ۰۲۱ - ۸۸۳۲۵۰۴۵
info@shora-rc.ir
www.shora-rc.ir